

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio XXX. De immutabilitate Voluntatis divinæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO XXX.

De Immutabilitate Voluntatis Divinae.

SECTIO PRIMA.

Positne Deus actum suae voluntatis mutare.

I.
Sermo tantum est de actibus Dei liberis.

ERMO tantum est de actu libero, utrum scilicet possit Deus alium mundum, quem usque ad praesentem diem suppono noluisse creare, jam incipere velle creare, sicque actum mutare instar hominum, qui identidem actus suos mutant: cum hac tamen differentia, quod homines id praesentem, actum priorem realiter distinctum relinquendo, & acquirendo novum, alios scilicet & alios in dies, imò momenta propriè singula, eliciendo; Deus verò nihil intrinsecum vel admittendo, vel deperdendo, sed vel per suam entitatem adequatè intrinsecam, id praestando, vel per connotationem aliquam extrinsecam, secundum diversas Theologorum sententias postea referendas.

II.
Proponitur ratio dubitandi.

Et non nemini fortè videbitur, id non solum Deo non repugnare; sed de facto saepe contingere: mundum enim, quem usque ad Noè tempora voluit Deus conservare, postea conservare noluit, sed per diluvium destruxit. Quod de aliis etiam rebus videtur, quae in dies pereunt. Negatur tamen sequela, sed quod Deus semel vult, nunquam velle desinit.

III.
Tanquam certissimum tenendum, Deum voluntatem suam mutare nullo modo posse: sed quod semel vult, semper vult.

Ab aeterno itaque, & nunc, & semper voluit, seu vult Deus mundum usque ad tempus Noè, & rem istam ad hunc usque diem conservare: ab aeterno etiam, & nunc, & semper voluit, seu vult mundum tempore Noè, & rem istam hodie destruere; unde in eà quam semel habuit voluntate, semper persistit; quod optimè declarat S. Thomas hic, q. 19. a. 7. corp. Ut autem mutaret voluntatem, deberet rem, quam ab aeterno, & usque ad hunc diem voluit hodie, aut post annum creare, aut destruere, jam mutato consilio nolle hodie aut post annum creare, aut destruere, quod tamen nunquam facit, nec facere potest.

IV.
Joannes Antonius Delphinus, qui unus fuit ex Patribus Concilii Tridentini, in libro de rerum eventu, pag. 23. affirmat posse Deum hoc modo in tempore actum suae voluntatis mutare, & quod ante voluit, jam nolle. Sicut enim, inquit, ab aeterno voluit Deus creare mundum, quem ab aeterno potuisset nolle creare, absque eo quod quidquam accipiat intrinsecum, quod non haberet, si mundum creare nolisset, ita similiter si in tempore mutaret hanc voluntatem, & aliam haberet, nihil in hoc esset imperfectionis, nec major sequeretur in Deo mutatio, quam de facto in eo sequitur ex volitione mundi ab aeterno. Hæc ille. Eum tamen P. Erice, disput. 20. num. 60. excusat, & in bono sensu intelligi posse affirmat.

Joannes tamen quidam Antonius Delphinus, qui unus fuit ex Patribus Concilii Tridentini, in libro de rerum eventu, pag. 23. affirmat posse Deum hoc modo in tempore actum suae voluntatis mutare, & quod ante voluit, jam nolle. Sicut enim, inquit, ab aeterno voluit Deus creare mundum, quem ab aeterno potuisset nolle creare, absque eo quod quidquam accipiat intrinsecum, quod non haberet, si mundum creare nolisset, ita similiter si in tempore mutaret hanc voluntatem, & aliam haberet, nihil in hoc esset imperfectionis, nec major sequeretur in Deo mutatio, quam de facto in eo sequitur ex volitione mundi ab aeterno. Hæc ille. Eum tamen P. Erice, disput. 20. num. 60. excusat, & in bono sensu intelligi posse affirmat.

Contraria nihilominus sententia est communis Theologorum, & omnino tenenda cum S. Thomà hic, q. 19. Imò multi, ut P. Erice hic, d. 20. cap. 1. num. 1. hoc de fide esse existimant, ob varia Scripturæ loca, quibus Deus immutabilis asseritur: sic Numerorum cap. 23. num. 19. dicitur, Non est immutabilis Deus quasi filius hominis, ut mutetur. Proverb. item 19. v. 21. Multa cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini in aeternum permanebit. Et Malachiae 3. v. 6. Ego Dominus, & non mutor. Tandem Jacobi 1. v. 17. de Deo dicitur: Apud quem non est transmutatio. Hoc idem testantur Patres; S. Ambrosius, S. Fulgentius, & omnium clarissimè S. Augustinus 3. de Trin. cap. 3. & alibi, affirmans voluntatem Dei esse certam, immutabilem, & efficacissimam.

In ratione hujus conclusionis assignandâ, non omnibus perinde convenit, sed juxta sua quisque principia, varii varias assignant. Qui actum Dei liberum partialiter in aliquo extrinsecum constituunt, propterea Deum asserunt mutare actum suum liberum non posse, seu jam nolle rem existere, quam prius existeret voluit, quia, inquit, Deum velle rem aliquam existere nihil est nisi entitas Dei, & rem esse futuram; sed posito quòd res sit futura, implicat contradictionem quòd non sit futura pro aliqua differentia temporis, & impossibile est ut hæc denominatio non semper duret, ergo impossibile etiam est, ut volitio illa libera Dei similiter non semper duret, & consequenter ut Deus nunquam ab hac volitione cesset; patet consequentia, Deum quippe velle rem hanc aliquando existere, nihil aliud est in hac sententia, ut dixi, quàm entitas Dei, & res exitura; sed entitas Dei non potest nunquam non esse, nec res in ratione exitura, si semel rationem exitura habuerit; ergo tota ratio volitionis liberæ Dei semper persistat, ergo Deus, quod semel liberè vult, vult semper. Hinc à fortiore constat non posse Deum positivè nolle quod semel voluit, cum res quæ semel est futura, non possit per ullam potentiam reddi non futura. Hunc modum immutabilitatem divinæ voluntatis explicandi amplectitur Vasquez hic, q. 19. in explicatione hujus articuli, Arrubal disp. 61. cap. 2. Valentia, & alii nonnulli.

P. Suarez, d. 30. Metaph. sect. 9. num. 58. & alii, qui decretum liberum Dei statuunt adequatè intrinsecum: quem etiam hac in re sequitur P. Herice hic, d. 2. cap. 2. num. 14. docent nihil directè sequi contra physicam Dei immutabilitatem intrinsecam si in tempore voluntatem suam, seu decretum liberum mutaret. Sicut enim, in hac sententiâ, nihil physicum ponit in Deo intrinsecè ab aeterno libera determinatio producendi alium mundum post centum annos, quod non habuisset Deus, si ab aeterno decrevisset contrarium, ita si jam hanc voluntatem mutaret, nihil vel amitteret vel acquireret physicè intrinsecum, sed eodem modo se haberet physicè, & quoad prædicata intrinsecam, ac si hoc nunquam voluisset. Addunt tamen, arguere in eo

V.
Auctoritas ostenditur actum Divinae voluntatis esse immutabilem.

VI.
Ratio immutabilitatis voluntatis Divinae ab eis assignata, qui dicunt actum liberum esse partem quæ extrinsecum

Semper persistat ratio volitionis libera.

VII.
Ratio immutabilitatis voluntatis Divinae, si actus liber sit adequatè intrinsecum

Imperfectio moralis in Deo arguetur physica.

in eo directè imperfectionem moralem, nempe animi inconstantiam, & consequenter physicam; Deus enim hoc modo mutabilis & varius in suis decretis, sibi que contrarius, non esset verè Deus, seu præditus eâ constantiâ & prudentiâ, qua tantum Numen decet.

VIII. Mutatio voluntatis sua novâ scientiâ esset imperfectio in homine, ergo à fortiori in Deo.

Confirmatur: quando homo quispiam, nullâ novâ de objecto aliquo habita scientiâ, nunc illud vult, nunc non vult, magna censetur in eo inconstantia & imperfectio voluntatis, non solum ob diversitatem actuum, qui eum successivè mutant physicè: hæc enim imperfectio æqualis esset si homo iste ab actu volendi rem illam cessaret, & postea novo actu eam denuo vellet, sed maxime ob mutabilitatem moralem, & animi inconstantiam ac levitatem, & ipso facto arguitur voluntatem ipsius non esse usquequaque perfectam: Deus ergo, cum nihil nosse queat in tempore, quod non novit ab æterno, si decretum mutaret, argui similiter posset levitatis, & sequeretur voluntatem ejus non esse rectam per essentiam; imò, ut benè advertit Suarez citatus, ex hac mutatione morali sequeretur mutatio physica, & non eam esse hanc voluntatem, quam decet esse Divinam.

IX. Imperfectiones quædam arguerent directè in Deo mutationem moralem, indirectè physicam.

Quòd verò quædam sint imperfectiones, quæ non immediatè inferrent in Deo mutationem physicam, sed mediatè solum & consequenter, patet in voluntate mentiendi, peccandi, promissa non implendi, & similibus; quæ quamvis essent ab æterno, sicque non arguerent mutationem physicam directè, arguerent tamen consequenter: hi enim actus magnam in se continent indecentiam, & defectum moralem, sicque necessarium est ut voluntas in qua hæc reperiuntur maculæ, non sit essentialiter recta, adeoque nec divina, sed finita, & imperfecta, longèque alia, quàm de facto sit voluntas divina.

X. Frustra Deus faceret decretum, quod sciret se mutaturum.

Confirmatur secundò, nam vel præcivit Deus mutaturum se in tempore hoc decretum, seu propositum creandi rem illam, vel non præcivit: si secundum, est ignorantia in Deo, & consequenter magna in illius intellectu imperfectio; imò Deus esset sollicitus de constantia sui decreti, & futuritione rerum, quod dici non potest: si primum, ergo inane prorsus esset facere ejusmodi decretum; & magna censeretur levitas id statuere quod sciret se postea, antequam illud exequeretur, mutaturum.

SECTIO SECUNDA.

Uterius declaratur immutabilitas Voluntatis Divinæ.

I. Obicitur, posse Deum decretum de re aliqua creandâ, usque ad certum tempus suspendere.

DICES, probare hæc quidem non posse Deum quod semel ab æterno statuit, postea decursu temporis mutare: in hoc enim manifestum cernitur mobilitatis, levitatis, & inconstantie vitium; hinc tamen non ostenditur, non posse Deum decretum suum de aliquâ re suspendere, & nihil circa eam ab æterno statuere, sed omnem de illa determinationem usque in tale tempus differre: hic enim nulla nec mutatio est, nec inconstantia: unde ergo oritur in Deo obligatio ut quicquid vult, velit ab æterno?

II. Ostenditur Deum non posse actum suam voluntatem.

Ad hoc tamen primò responderi posset, licet nulla hinc sequeretur in Deo mutatio, ne moralis quidem, cum tamen nulla appareat ratio boni in hujusmodi dilatione sui decreti & exercitii libertatis

circa rem illam, videtur Deum hoc facere non posse. Secundò, & præcipuè id repugnat, quia juxta S. Thomam primo contra Gentes, cap. 83, num. 2. & Theologos, sicut Deus ipse est necessariò æternus, ita & ejus velle eadem æternitate mensuratur: quicquid ergo est intrinsicè in Deo, durare necessariò debet per durationem divinam, sicut esse debet ubique per ejus immensitatem: ergo habet durationem indivisibilem essentialiter correspondentem omni successioni temporis imaginarii, & consequenter incipere nequit in tempore. Sicut ergo ob eandem rationem implicat Deum hic aliquid velle, & non ubique, quantumcunque ibi etiam sit quidam prætextus & species libertatis, ita & implicat eum jam velle, & non semper: durat enim decretum omne, & est præsens per durationem & immensitatem divinam, quarum effectus formalis per identitatem est facere durare & esse in loco indivisibiliter, sine temporis aut loci discretionem. Unde hoc decretum esset, & non esset ab æterno.

tatis hoc modo suspendere.

Sicut Deus ipse, ita quicquid Deo est intrinsicè durat per durationem Dei.

Deus non potest hic aliquid velle, & non ubique; ergo nec jam, & non semper.

III. In duratione divina id est esse, fuisse, & fore.

Tertiò, & fortè melius hoc idem explicatur: nam sancti Patres durationem Dei à creaturarum duratione in hoc distinguunt, quòd hæc sit successiva, & aliud in ea sit, esse, fuisse, & fore, ac proinde, divisibilis cum sit, non necessariò facit rem quæ per illam durat, ab æterno & in æternum durantem; at verò in duratione Dei idem est esse, fuisse, & fore, sicque quicquid per hanc durationem durat intrinsicè, necesse est duret indivisibiliter, & idem in illo sit esse, fuisse, & fore: unde vel hoc etiam nomine repugnat Deum, decretum quod ab æterno habuit, mutare in tempore.

Confirmatur: Nam juxta eisdem Patres, & S. Thomam prima parte, quart. 10. art. primo, & alibi, æternitas Dei est interminabilis vite, tota simul, & perfecta possessio; quæ definitio innuere videtur perfectissimam uniformitatem Dei, tam in substantiâ, quàm operationibus; quod tamen non contingeret, si vel decretum semel habitum mutaret, vel non semper omne decretum haberet: in eo enim casu non esset possessio tota simul, & interminabilis vite, nec stabilis illa uniformitas, cum Deus hodie haberet actum voluntatis exercitum circa aliquam creaturam, quem heri non habebat circa illam exercitum. Et de hoc, quicquid dicat Herice hic, disp. 2. cap. 2. num. 13. congruè intelligi potest, ut rectè observat Molina hic, art. 15. illud Jacobi 1. ver. 17. ubi dicit, apud Deum non esse transmutationem, nec vicissitudinis obumbrationem; hujusmodi autem varietas, si nimirum vel mutaret, vel ad tempus suspenderet decretum postea ponendum, licet non esset directè mutatio, esset tamen quædam adumbratio vicissitudinis, cum deesset uniformitas illa, & possessio tota simul, ad æternitatem requisita.

IV. Ex ratione æternitatis ostenditur Dei voluntatem esse immutabilem.

Mutatio, vel suspensio decreti esset vicissitudinis obumbratio.

Gravis nihilominus etiamnum restat difficultas: si enim hoc modo statuuntur decreta divina, ita ut ea Deus mutare non possit; ergo tolli videtur Dei libertas: Deus enim jam nullum habet actum liberum; si enim quicquid in Deo est, sit necessariò tam à parte antè, quàm à parte post æternum: ergo decretum quod semel est, nunquam potest non esse, nec Deus ab eo cessare; ergo est antecedenter determinatus Deus hoc instante ad volendum motum crastinum, ita ut jam non sit in ejus potestate ab illo actu cessare; ergo licet ab æterno potuerit hos actus liberos non habuisse, jam tamen nullum habet actum liberum. Imò cum talis sit natura æternitatis à parte antè, ut nullum assignari possit instans certum, in quo primo inceperit

V. Obicitur, sequi actum Divinæ voluntatis nõ esse liberos.

Vergetur difficultas circumstantiâ actuum liberorum Dei.

inceptit Deus liberè determinare se ad volendum res ad extra, non videtur unquam fuisse liber, cum nullum assignari possit instans in quo ita aliquid voluerit, ut potuerit illud non velle.

VI. *Hic nodum non solvit sententia actum liberum Dei statim partim extrinsecum*

Qui actus Dei liberos asserunt non esse adæquate intrinsecos, sed entitatem Dei in recto, & rem aliquam creatam in obliquo, putant se facile ab hac sese difficultate expedire, & consequenter sententiam illam vel hoc nomine præferendam esse affirmant. Sed par fortè reperietur in utraque opinione difficultas, quæ nonnullis tanta videtur, ut non minus ex hoc capite, quàm ex ullo alio, inexplicabile videatur mysterium actus liberi Dei.

VII. *Par hac de re in utraque sententia de actu libero Dei est difficultas.*

Quoad secundam ergo partem difficultatis, æquè urgentur qui negat actum Dei esse adæquate intrinsecum, ac qui concedunt: nec enim in illà sententià magis assignari potest primum instans quo incepit complexum illud, seu Deus volens producere talem creaturam, quàm in alià quando incepit determinatio libera intrinseca. Imò si, ut plerumque volunt hujus sententiæ assertores, actus Dei sit liber ab æterno, quia nimirum licet creatura, vel terminatio extrinseca non fuerit ab æterno, fuit tamen semper verum etiam ab æterno rem illam esse suo tempore futuram: cum, inquam, hoc posito, Deus jam impedire nequeat, quo minus cras sit futura, sequitur apertè, non esse jam in potestate ipsius, ut cras, vel hoc instante, aut etiam quovis post primum seu instans æternitatis, quodcumque illud sit, eam non velit, sed posito quod ab æterno sit futura, semper est futura; ergo neutra pars complexi, Dei scilicet volentis, seu actus illius liberi, est amplius in potestate ipsius, & consequenter, nec complexum, seu actus ipse liber. Quod si dicant, hanc esse necessitatem tantum consequentem, seu ex suppositione quòd se ab æterno determinaverit, tantundem dicent qui affirmant actum Dei liberum adæquate esse intrinsecum. Argumentum verò contrà utroque contendit, licet ab æterno pro æternitate sit necessitas solum consequens, respectu tamen hujus temporis esse antecedentem.

VIII. *Satisfit difficultati n. s. posita circa libertatem actuum divinorum.*

Respondeo itaque, actum liberum Dei, si sit adæquate Deo intrinsecus, durare per ipsam durationem intrinsecam indivisibilem Dei, quæ est æternitas ex omni parte infinita. Omne igitur exercitium divinæ libertatis est similiter indivisibile, & unum idemque, indivisibiliter respiciens omne tempus per intrinsecam determinationem ad ei respondendum, licet successive eidem respondeat, quia tempus fuit successive: duratio verò nostrorum actuum non est cum ipsis identificata, sicque

quovis instante incipere possunt, per se loquendo, & quovis etiam desinere.

Cum ergo volitio omnis divina sit essentialiter æterna, eodem planè modo se habere debet semper, seu heri, hodie, & ab æterno. Imò quoad intrinsecam determinationem, non alio modo se habet heri, quàm hodie, nec uno tempore quàm alio, cum intrinsecè & essentialiter sit per se adæquate ad omne tempus determinata, sicque indivisibiliter respicit omnia instantia æternitatis, & idem planè est in eà, quòd sit præsens huic instanti & illi.

Licet verò supposito quòd fuerit heri aut ab æterno, non possit non esse hodie, & supposito quòd sit hodie, non possit non esse cras, & sic incepit, hæc tamen suppositio est solum consequens, vel concomitans, cum nihil supponat volitio Dei præter seipsam, & quod amplius est, habentem hanc naturam, ut idem in eà sit esse, fuisse, & fore; unde nunc est & semper fuit esse illius fuisse, & fore quoad intrinsecam determinationem, licet quoad extrinsecam cõexistentiam connotet tempus extrinsecum fluens successive, sicut quoad denominationem existentis ab æterno, supponit instans æternitatis, seu spatium extrinsecum æternum, cui respondeat.

Esse ergo futurum actum liberum Dei posito quòd sit futurus, nihil detrahit ejus libertati, ubi nihil involvitur præter ipsam entitatem, & intrinsecam determinationem actus; hæc enim non est determinatio antecedens, sed ad summum concomitans, & non obstat libertati, quæ tunc solum læditur, quando in causâ vel effectu est aliquid præter effectum ipsum, seu actum, quod necessitat ad operandum: si verò nihil sit præter actum, operatur tantum necessariò, quia operatur, & consequenter est necessitas solum concomitans, vel consequens, sicut hic idem est formaliter esse determinatum ad existendum primo instante, secundo, & sequentibus, sicque est determinatio formaliter concomitans.

Quemadmodum ergo in Deo est velle, & æternum seu semper velle, ita idem est velle liberè & æternum velle liberè, cum & volitio & libertas ejus exerceatur, & mensuranda sit juxta durationem Dei, quæ semper est eadem, non juxta nostram. Secus res se habet in actu libero creato, qui cum juxta suam naturam mensuretur tempore externo, quod respicit divisibiliter, libertas ipsius præcisè sumi debet ex ratione principiorum, prout se habent singulis instantibus, utpote in quorum singulis mutari possunt, & actum vel continuare vel intermittere.

